

Lausunto talousvaliokunnalle hallituksen esityksestä laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta (HE 2/2026)

Tekonivelsairaala Coxa Oy kiittää talousvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta (HE 2/2026). Coxa on julkisomisteinen terveydenhuollon yhtiö, joka tuottaa omistajilleen (viidelle hyvinvointialueelle) näiden lakisääteiselle järjestämisvastuulle kuuluvaa tekonivelkirurgiaa.

Coxa on perustettu vuonna 2002. Olemme Euroopan suurin tekonivelleikkauksiin keskittynyt sairaala ja Suomessa myös vaativan tekonivelkirurgian keskus. Toiminnan keskittämisen hyötyinä on ollut osaamisen kasvattaminen, kustannustehokkuus, tuottavuus ja korkea laatu. Teemme lähes kolmanneksen Suomen tekonivelkirurgiasta ja olemme hyvinvointialueille tärkeä tuki hoitotakuun ylittävässä jonotilanteessa. Vuonna 2025 leikkasimme 9430 niveltä. Maksamme tuloksestamme osinkoa omistaja-alueille.

Lausuntomme

Hallituksen esityksessä hankintalain 15 §:ään esitetään sidosyksikköaseman muodostumisen uudeksi edellytykseksi 10 %:n vähimmäisomistusosuutta osakeyhtiömuotoisessa sidosyksikössä. Lakisääteisen julkisen terveydenhuollon palveluiden tuotannon kannalta haasteeksi muodostuu tällöin se, että sidosyksiköt eivät toisaalta voi osallistua *alle* 10 %:a omistavien osakkaidensa järjestämiin palvelujen kilpailutuksiin hankintalain 15 §:n mukaisesta sidosyksiköihin sovellettavasta matalasta ns. ulosmyyntirajasta johtuen. Esimerkiksi Coxa ei täten voisi osallistua alle 10 %:a yhtiöstä omistavien hyvinvointialueiden tekonivelkirurgiaa koskeviin tarjouskilpailuihin.

Hallituksen esityksen perusteluissa (s. 96) on lisäksi todettu, että hankintalain 15 §:n 6 momentin mukaista sidosyksikköpoikkeusta ei sovelleta sidosyksiköihin, joissa on enemmän kuin yksi omistaja. Siten sidosyksikön ei ole sallittua tehdä hankintoja omistajaltaan tai sisar-sidosyksiköltä, jos sidosyksiköllä on enemmän kuin yksi omistaja. Tämä uusi tulkinta merkitsee, ettemme voi esimerkiksi hankkia palveluja sisar-sidosyksikköasemassa olevilta toimijoilta ilman kilpailutusta. Toisaalta tällaiset sidosyksikköasemassa olevat toimijat (kuten laboratoriopalveluita tuottava Fimlab) eivät voisi osallistua tarjouskilpailuun, sillä tämä voidaan tulkita ulosmyynniksi. Markkinassa toimivat yksityiset palvelutuottajat eivät kuitenkaan käsityksemme mukaan pysty tarjoamaan esimerkiksi toimintamme edellyttämää ympärivuorokautista laboratoriopalvelua verikeskuksineen. Lopputulos ei täten lisää kilpailua vaan on uhka toiminnallemme sekä potilasturvallisuudelle.

Ratkaisuehdotukset

- Uuden vähimmäisomistusosuutta koskevan vaatimuksen soveltumisalaan tulisi tehdä tarkkarajainen ja täsmällinen poikkeus siten, että vaatimusta ei sovelleta sellaisiin sidosyksiköihin, jotka tuottavat niissä määräysvaltaa käyttäville hankintayksiköille näiden järjestämisvastuulle kuuluvia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Tämä mahdollistaisi hyvinvointialueiden tarkoituksenmukaisen ja kustannustehokkuutta synnyttävän osakeyhtiömuodossa harjoitetun yhteistyön kyseisten lakisääteisten palveluiden tuotannossa myös jatkossa.
- Lakisääteisiä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita tuottaviin sidosyksiköihin sovellettava ulosmyyntiraja tulisi nostaa EU:n hankintadirektiiviin mahdollistamalla tavalla 20 prosenttiin. Tällä varmistettaisiin kyseisten sidosyksiköiden mahdollisuus tarjota palveluita [myös uuden vähimmäisomistusosuusrajan alle jääville hyvinvointialueille ja toisaalta] sisar-sidosyksiköilleen tilanteessa, jossa sidosyksikössä on useampi omistaja.

Yhteenveto

Ehdotettu lakimuutos tulee johtamaan hyvinvointialueiden osalta sote-uudistuksen tavoitteiden vastaiseen lopputulokseen: palvelutuotannon kustannusten kasvuun, tehottomampaan palvelutuotantoon sekä palveluiden saatavuuden ja jatkuvuuden hallinnan vaarantumiseen. Lakimuutoksella aiheutettaisiin merkittäviä haittoja hyvinvointialueiden toimintaedellytyksille ilman, että kilpailu markkinoilla lisääntyisi.